

Sygn. akt III AUa 8/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodnicząca – sędzia: Urszula Iwanowska (spr.)

Sędziowie: Jolanta Hawryszko

R. M.

po rozpoznaniu w dniu 26 lutego 2020 r., w S. na posiedzeniu niejawnym

sprawy z odwołania S. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o emeryturę pomostową

na skutek apelacji ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 listopada 2019 r., sygn. akt VI U 1359/19

oddala apelację.

Jolanta Hawryszko Urszula Iwanowska Romana Mrotek

III A Ua 8/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 kwietnia 2019 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił S. N. prawa do emerytury pomostowej wskazując, że przed dniem 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie udowodnił okresu pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze wynoszącego co najmniej 15 lat, nadto po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał prac w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy. Zakład podniósł, iż do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w myśl art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych nie zostały przyjęte okresy pracy od 14 lipca 1977 r. do 23 kwietnia 1978 r. oraz od 12 maja 1980 r. do 5 maja 1991 r., ponieważ okres wykonywania pracy w warunkach szczególnych nie został wystarczająco udowodniony. Dodatkowo wskazano, że ubezpieczony wykonywał rolnicze prace polowe, natomiast zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego (wyrok z dnia 3 grudnia 2013 r., I UK 172/13 i z dnia 25 stycznia 2018 r., II UK 666/16) tylko praca kierowcy ciągnika kołowego wykonującego prace w transporcie jest zatrudnieniem o szczególnym charakterze w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Dodatkowo organ wskazał, że nie zostało potwierdzone otrzymywanie przez ubezpieczonego dodatku „szkodliwe” oraz nie wskazują na to czynności wykonywane przez ubezpieczonego w trakcie zatrudnienia. Dalej Zakład zaznaczył, że od 1 stycznia 2009 r. ubezpieczony nie został zgłoszony przez pracodawcę jako pracownik zatrudniony w warunkach szczególnych. Do pracy wykonywanej w warunkach szczególnych w myśl art. 49 ustawy pomostowej nie zostały zaliczone okresy

zatrudnienia wyżej wskazane, ponieważ zakład pracy nie potwierdził, że w okresach tych ubezpieczony wykonywał prace wymienione w załączniku nr 1 lub 2 do ustawy o emeryturach pomostowych z dnia 19 grudnia 2008 r.

W odwołaniu od powyższej decyzji S. N. wniósł o jej zmianę poprzez przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej podnosząc, że w zakwestionowanych okresach zatrudnienia wykonywał prace w warunkach szczególnych, a w posiadaniu organu rentowego są świadectwa pracy w warunkach szczególnych z tego okresu, z których to bezspornie wynika. Dodatkowo odwołujący się wskazał, że od 10 sierpnia 1995 r. do 30 listopada 2008 r. wykonywał prace w charakterze palacza c.o., której charakter też kwalifikował się jako praca w warunkach szczególnych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, podtrzymując argumentację przywołaną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 12 listopada 2019 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oprął o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

S. N. urodził się w dniu (...)

Wniosek o emeryturę pomostową złożył w organie rentowym w dniu 19 marca 2019 r. Na dzień złożenia wniosku legitymował się ponad 40-letnim okresem składkowym i nieskładkowym.

Ubezpieczony po dniu 31 stycznia 2008 r. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych wymienionych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej.

W okresie od 14 lipca 1977 r. do 23 kwietnia 1978 r. ubezpieczony zatrudniony był w Spółdzielni Kółek Rolniczych w N. na stanowisku kierowcy ciągnika.

W okresie od 12 maja 1980 r. do 5 maja 1991 r. ubezpieczony zatrudniony był w Kombinacie Państwowych Gospodarstw Rolnych w O. na stanowisku traktorzysty

W tych okresach do zadań ubezpieczonego należało przewożenie nawozu, węgla. Ubezpieczony jeździł zarówno po drodze, jak i po polu. Prace były różne raz wykonywane były transporty, raz prace polowe. Ubezpieczony przewoził środki chemiczne, nawozy na przyczepie raz, dwa razy w miesiącu. Dodatkowo wykonywał opryski na polu przez okres dwóch-trzech miesięcy. Ubezpieczony także siał nawóz wózkami.

W okresie od 10 sierpnia 1995 r. do 31 maja 2017 r. ubezpieczony zatrudniony był w (...) (...) spółka jawna:

- w okresie od 10 sierpnia 1995 r. do 30 listopada 2008 r. ubezpieczony zajmował stanowisko palacza c.o.

- w okresie od 1 grudnia 2008 r. do 31 maja 2017 r. ubezpieczony zajmował stanowisko cieśla.

Jako palacz ubezpieczony miał do obsłużenia trzy kotły, w których suszone było drzewo, codziennie czyścił piece, wywoził szlakę. Piece były pod gołym niebem, piece były ręcznie. Piece oddalone były od siebie o co najmniej 200 metrów. Natomiast jako cieśla ubezpieczony pracował na dachu.

Po ustaleniu powyższego stanu faktycznego oraz na podstawie przepisów prawa niżej powołanych Sąd Okręgowy uznał odwołanie za bezzasadne, bowiem na dzień wydania zaskarżonej decyzji ubezpieczony nie spełniał warunków do przyznania emerytury pomostowej. Na podstawie przedłożonych dokumentów ubezpieczony udowodnił ogólny staż pracy wynoszący ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, nie wykazał jednak co najmniej 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych.

Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że w wyniku reformy systemu ubezpieczeń społecznych, zgodnie z regulacjami tejże ustawy ulega stopniowej likwidacji możliwość wcześniejszego przejścia na emeryturę. W powszechnym

systemie emerytalnym przyjęto założenie, że uprawnienia emerytalne wszystkich ubezpieczonych, którzy płacili taką samą składkę, powinny być takie same. Intencją ustawodawcy przyświecającą uchwaleniu ustawy o emeryturach pomostowych było doprowadzenie do stopniowej likwidacji możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę poprzez podmiotowe i przedmiotowe ograniczenia dopuszczalności uznawania poszczególnych prac za prace w warunkach szczególnych czy też w szczególnym charakterze.

Zgodnie z treścią art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1924 ze zm.; powoływana dalej jako: ustawa) prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy (tzw. nowy wykaz) lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (tzw. stary wykaz);
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Równocześnie zgodnie z art. 49 powołanej ustawy prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Z kolei, w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy wskazano, że prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwale uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy. Prace o szczególnym charakterze są to natomiast prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy. Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy prace, o których mowa w ust. 1 lub 3 w pełnym wymiarze czasu pracy (art. 3 ust. 4 i 5).

Owe załączniki nr 1 i 2 do ustawy stanowią właśnie nowy wykaz prac w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze, znacznie węższy aniżeli poprzednio obowiązujący wynikający z załącznika do rozporządzenia Rady

Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze – stanowiący o pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (stary wykaz).

Następnie Sąd Okręgowy wyjaśnił, że jak wynika z przytoczonych wyżej przepisów możliwość zaliczania do stażu pracy w warunkach szczególnych na potrzeby ustalenia prawa do emerytury pomostowej okresów zatrudnienia w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przewiduje wyłącznie art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych. Jego stosowanie jest jednak ograniczone wyłącznie do tych ubezpieczonych, którzy spełnili jednocześnie warunek wykonywania po dniu 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Jest on natomiast wyłączony w stosunku do osób, które takiej pracy po wskazanej dacie nie wykonywały.

W przypadku ubezpieczonych, którzy nie wykazali, że po 31 grudnia 2008 r. wykonywali pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy, znajduje zastosowanie cytowany wyżej art. 49 tejże ustawy.

Dalej sąd pierwszej instancji miał na uwadze, że wykładnia art. 49 ustawy była już przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 159/13 (LEX nr 1405231) wyraźnie wskazał, iż osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować, jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy. Sąd Najwyższy odniósł się również w tym kontekście do art. 3 ust. 7 ustawy wskazując, iż przepis ten zezwala na uwzględnienie okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów rozporządzenia z 1983 roku, ale jedynie w przypadku ubezpieczonych spełniających warunek wykonywania po dniu 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy. Jest on wyłączony w stosunku do osób, które takiej pracy po wskazanej dacie nie wykonywały, a w rezultacie nie spełniają warunku określonego w art. 4 pkt 6 tej ustawy.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy Sąd Okręgowy wskazał, że poza sporem było, iż S. N. posiada co najmniej 25-letni okres składkowy i nieskładkowy, ukończył 60 lat i nie pozostaje w zatrudnieniu. Organ rentowy nie kwestionował również tego, że ubezpieczony w okresach od 14 lipca 1977 r. do 23 kwietnia 1978 r. zatrudniony był w Spółdzielni Kółek Rolniczych w N. oraz w okresie od 12 maja 1980 r. do 5 maja 1991 r. zatrudniony był w Kombinacie Państwowych Gospodarstw Rolnych w O.. Zdaniem organu rentowego jednak żadnego z tych okresów nie można było zaliczyć do prac w warunkach szczególnych. Ubezpieczony natomiast podnosił, że w tych okresach wykonywał prace w warunkach szczególnych tj. prace kierowcy ciągnika. A nadto wykonywał pracę w warunkach szczególnych po 2008 roku w charakterze palacza c.o. i cieśli.

Biorąc pod uwagę całość cytowanych wyżej przepisów sąd meriti w pierwszej kolejności poddał pod ocenę okres zatrudnienia po 31 grudnia 2008 r., aby można było ustalić według jakich norm można oceniać zatrudnienia przypadające przed rokiem 2008.

Zatem sąd pierwszej instancji podniósł, że z zebranego materiału dowodowego wynika jednoznacznie, iż w spornym okresie ubezpieczony był zatrudniony w (...) (...) spółka jawna na stanowisku najpierw palacza c.o., a później jako cieśla. W ramach swoich obowiązków ubezpieczony miał do obsłużenia trzy kotły, w których suszone było drzewo, codziennie czyścił piece, wywoził szlakę. Piece były pod gołym niebem, piece były ręczne. Piece oddalone były od siebie o co najmniej 200 metrów. Jako cieśla ubezpieczony pracował na dachu. Sąd zwrócił uwagę, że praca wykonywana wówczas przez ubezpieczonego nie znajduje żadnego odzwierciedlenia w wykazach prac w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze stanowiących załącznik nr 1 i 2 do ustawy. Nie uszło przy tym uwadze Sądu, że w świetle wcześniej obowiązującego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., prace wykonywane przez ubezpieczonego jako palacza c.o. mogłyby zostać zakwalifikowane jako prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego (wykaz A dział XIV poz. 1). Jednocześnie sąd meriti

podkreślił, że ewentualna okoliczność, iż pracę ubezpieczonego w (...) (...) (...) spółka jawna można by uznać za pracę w warunkach szczególnych w świetle poprzednio obowiązujących przepisów pozostawała bez znaczenia dla rozstrzygnięcia.

W tej sytuacji Sąd Okręgowy przyjął, że ubezpieczony po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy. Oznacza to, że wszystkie pozostałe okresy zatrudnienia także winny być oceniane przez pryzmat prac wymienionych w załącznikach do ustawy. Przy czym Sąd zwrócił uwagę, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, wyraził pogląd, iż wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, co oznacza, że cech pracy „o szczególnym charakterze” lub „w szczególnych warunkach” nie mogą posiadać inne prace, choćby sposób ich wykonywania i ich jakość mogła obniżyć się z wiekiem.

Mając na uwadze powyższe sąd pierwszej instancji miał uwagę, że w realiach niniejszej sprawy, skoro ubezpieczony nie wykazał, iż po dniu 31 grudnia 2008 r. pracował w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy uwzględnienie do stażu pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych spornego okresu zatrudnienia w od 14 lipca 1977 r. do 23 kwietnia 1978 r. w Spółdzielni Kółek Rolniczych w N. oraz okresu od 12 maja 1980 r. do 5 maja 1991 r. w Kombinacie Państwowych Gospodarstw Rolnych w O. na stanowisku traktorzysty zależne jest od wykazania, czy pracę ubezpieczonego wykonywaną w tych zakładach pracy można zakwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów ustawy.

W ocenie tego Sądu ubezpieczony nie wykazał, że w okresie zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych w N. oraz w Kombinacie Państwowych Gospodarstw Rolnych w O. wykonywał prace, które są obecnie – w rozumieniu ustawy – kwalifikowane jako prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W ocenie Sądu Okręgowego – biorąc pod uwagę wyjaśnienia samego ubezpieczonego odnośnie powierzanych mu w spornym okresie w ramach zajmowanego stanowiska obowiązków – pracy wykonywanej przez ubezpieczonego na stanowisku kierowcy ciągnika w latach 1977-1978 oraz 1980-1991 nie można uznać za pracę wymienioną w załączniku 1 lub 2 ustawy pomostowej. Zdaniem tego Sądu zajmowane przez ubezpieczonego stanowisko pracy oraz powierzane mu w spornym okresie obowiązki wskazane przez samego ubezpieczonego nie mają żadnego odniesienia do stanowisk pracy wykonywanej w szczególnych warunkach ujętych w wykazie prac w warunkach szczególnych stanowiącym załącznik nr 1 i 2 do ustawy.

Dalej sąd meriti zwrócił uwagę, że jedynymi pracami w transporcie obecnie wymienionymi w tym wykazie (załącznik nr 1) jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy są: prace kierowców autobusów, trolejbusów oraz motorniczych tramwajów w transporcie publicznym (poz. 8); prace kierowców pojazdów uprzywilejowanych (poz. 9); prace kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne wymagające oznakowania pojazdu tablicą ostrzegawczą barwy pomarańczowej, zgodnie z przepisami Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (poz. 10).

W ocenie Sądu Okręgowego praca ubezpieczonego w spornym okresie nie może być przypisana do żadnej z powyższych kategorii. Z wyjaśnień ubezpieczonego wynikało bowiem, że wprawdzie w okresie spornego zatrudnienia zdarzało się, iż ubezpieczony jako traktorzysta przewoził środki chemiczne, nawozy na przyczepie raz, dwa razy w miesiącu. Jednakże w żadnym razie nie można tej pracy zakwalifikować jako prace kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne wymagające oznakowania pojazdu tablicą ostrzegawczą barwy pomarańczowej, zgodnie z przepisami Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (załącznik nr 1, poz. 10). Zatem nie sposób przyjąć by ubezpieczony wykonywał prace w warunkach szczególnych bądź szczególnym charakterze w załączniku 1 lub 2 ustawy.

Ponadto sąd pierwszej instancji wskazał, że zaliczenie zatrudnienia ubezpieczonego w okresie od 14 lipca 1977 r. do 23 kwietnia 1978 r. w Spółdzielni Kółek Rolniczych w N. oraz w okresie od 12 maja 1980 r. do 5 maja 1991 r. w Kombinacie Państwowych Gospodarstw Rolnych w O. na stanowisku traktorzysty w świetle wcześniej obowiązującego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., możliwe byłoby przy udowodnieniu, że ubezpieczony wykonywał prace kierowcy ciągnika (wykaz A dział VIII poz. 3). Przy czym uwzględnienie tej pracy do stażu pracy

w warunkach szczególnych jest zależne od tego czy ubezpieczony prace te wykonywał w transporcie. W omówieniu tej kwestii sąd meriti wskazał na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2017 r., III UK 66/16, zgodnie z którym uwzględnienie w wykazie A, dziale VIII pod poz. 3 prac kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych nie oznacza, że należy uznać za pracę w szczególnych warunkach kierowanie tymi pojazdami przy jakichkolwiek innych zadaniach (rodzaju pracy) niż zadania transportowe. Prace uznane za wykonywane w warunkach szczególnych bez względu na miejsce ich wykonywania i rodzaj zostały wymienione w dziale XIV zatytułowanym „prace różne”. Inne działy wykazu obejmują wymienione w nich prace w powiązaniu z rodzajami zakładów pracy lub ich częściami. Nie można uznać, że praca traktorzysty jest zawsze pracą „w transporcie”, także wówczas, gdy kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika rolniczego prace polowe (np. sieje, orze, nawozi, spulchnia glebę itp.). Odmowa zakwalifikowania, jako wykonywanej w szczególnych warunkach, pracy traktorzysty (kierowcy ciągnika rolniczego) w trakcie prac polowych, a nie w transporcie, odpowiada rozumieniu tych przepisów przedstawionemu już wcześniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyroki z dnia 3 grudnia 2013 r., I UK 172/13, LEX nr 1467147; z dnia 13 sierpnia 2015 r., II UK 298/14, LEX nr 1797093; z dnia 5 maja 2016 r., III UK 121/15, LEX nr 2080883; z dnia 5 maja 2016 r., III UK 132/15, LEX nr 2052411 oraz z dnia 13 lipca 2016 r., I UK 218/15, LEX nr 2108499). Sąd Okręgowy w pełni podzielił stanowisko powyżej prezentowane i wskazał, że prace kierowcy ciągnika kołowego mogą być zakwalifikowane do stażu pracy w warunkach szczególnych, jeśli wykonywane są w transporcie.

Jednocześnie sąd pierwszej instancji miał na uwadze, że z wyjaśnień ubezpieczonego wynika natomiast, że wykonywał on prace zarówno w polu, jak i w transporcie. Jak jednak wyjaśnił ubezpieczony „prace były różne raz wykonywane były transporty, raz prace polowe”. Wobec nieuwzględnienia pracy traktorzysty jako pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy, okoliczność ta stanowi kwestię poboczną.

Z powyższych względów w ocenie Sądu Okręgowego uznać należało, że ubezpieczony nie legitymuje się co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach ani rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy, ani w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W tym stanie rzeczy, na podstawie, art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd oddalił odwołanie S. N. jako nieuzasadnione.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie w całości nie zgodził się S. N., który działając przez pełnomocnika, w wywiedzionej apelacji zarzucił mu:

1. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż ubezpieczony po dniu 31 stycznia 2008 r. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych wymienionych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy, a także nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych we wcześniejszym okresie jako kierowca ciągnika;
2. naruszenie prawa procesowego, co mogło mieć wpływ na wynik postępowania, tj.:
 - 1) art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie sprzecznych istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego i w wyniku tego błędne uznanie, iż ubezpieczony nie spełnia przesłanek do przyznania emerytury pomostowej;
 - 2) art. 227 k.p.c. w zw. z art. 232 § 1 k.p.c. poprzez zaniechanie dopuszczenia dowodu z przesłuchania wnioskowanych przez ubezpieczonego świadków;
 - 3) art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez wadliwe sformułowanie uzasadnienia zaskarżonego wyroku, które uniemożliwia pełną kontrolę instancyjną.

W związku z powyższym apelujący wniosł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie i uwzględnienie odwołania ubezpieczonego, a także zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych (również za postępowanie odwoławcze),

ewentualnie:

- uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji - pozostawiając temu sądowi orzeczenie o kosztach postępowania odwoławczego,

Nadto apelujący wniósł o dopuszczenia dowodu z przesłuchania świadków wskazanych w odwołaniu, tj. T. K., T. N., K. S. (1), K. S. (2) i A. S. na okoliczność wykonywania przez ubezpieczonego przed 1 stycznia 1999 r. oraz po dniu 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach, okresu jej wykonywania i zakresu wykonywanych czynności.

W uzasadnieniu skarżący między innymi podniósł, że w uzasadnieniu wyroku sąd pierwszej instancji nie odniósł się do kwestii oddalenia dowodu z zeznań świadków, o których przesłuchanie wnioskował. Osoby te powinny być w stanie poświadczyć, iż charakter pracy ubezpieczonego w danym okresie zatrudnienia odpowiadał stanowisku pracy określonemu w akcie resortowym oraz we właściwym rozporządzeniu, jak również to, że praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Mając na względzie te okoliczności ubezpieczony składając odwołanie od decyzji organu rentowego wnioskował o przesłuchanie konkretnych świadków, a Sąd z nieznanymi przyczynami nie przeprowadził tych dowodów, poprzestając jedynie na przesłuchaniu ubezpieczonego. Przy czym apelujący podkreślił, że Sąd dokonał przesłuchania strony w sytuacji, kiedy nie zostały wyczerpane środki dowodowe (zeznania zawnioskowanych przez ubezpieczonego świadków).

W ocenie ubezpieczonego w konsekwencji uchybień procesowych sąd pierwszej instancji błędnie ustalił stan faktyczny przyjmując, iż ubezpieczony po dniu 31 stycznia 2008 r. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych wymienionych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy, a także nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych we wcześniejszym okresie jako kierowca ciągnika.

Zdaniem skarżącego z uwagi na to, iż przeprowadzenie zawnioskowanych dowodów z zeznań świadków nie było możliwe w toku postępowania przed Sądem Okręgowym w Szczecinie, to na podstawie art. 381 k.p.c. sąd drugiej instancji powinien dopuścić i przeprowadzić zgłoszone dowody.

W odpowiedzi na apelację Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jej oddalenie wskazując, że po zapoznaniu się z treścią złożonej apelacji, organ podtrzymuje w całości swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie, uznając jednocześnie apelację za oczywiście bezzasadną w całości

Organ rentowy podniósł, że sąd pierwszej instancji na wstępie wydanego wyroku przedstawił żądania stron i dotychczasowy przebieg postępowania. Następnie tenże Sąd wskazał podstawę faktyczną rozstrzygnięcia, opisując tu ustalone fakty na których się oparł. Wreszcie, wyjaśniając podstawę prawną swojego orzeczenia, Sąd wskazał przepisy prawa, w świetle których ocenił roszczenie wnioskodawcy i wytłumaczył, w jaki sposób owe przepisy wpłynęły na treść rozstrzygnięcia ze względu na swoje znaczenie oraz dlaczego to właśnie one znalazły zastosowanie w związku z poczynionymi ustaleniami faktycznymi.

Zdaniem organu widoczna spójność pomiędzy podstawą faktyczną a prawną orzeczenia nie pozostawia wątpliwości, że Sąd prawidłowo zastosował zarówno przepisy prawa materialnego, jak i prawa procesowego, a przy ocenie materiału dowodowego nie przekroczył granicy swobodnej oceny tych dowodów.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego okazała się nieuzasadniona.

W ocenie Sądu Apelacyjnego sąd pierwszej instancji prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego w konsekwencji prawidłowo ustalając stan faktyczny sprawy. W pisemnych motywach zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy wskazał, jaki stan faktyczny stał się jego podstawą oraz podał na jakich dowodach oparł się przy jego ustalaniu. Dlatego Sąd Apelacyjny ustalenia sądu pierwszej instancji w całości uznał i przyjął jako własne, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania w tej

części uzasadnienia (art. 387 § 2¹ pkt. 1 k.p.c.). Również rozważania prawne, które skłoniły sąd pierwszej instancji do oddalenia odwołania od zaskarżonej decyzji sąd odwoławczy podzielił i przyjął za własne w całości uznając je za trafne i nie naruszające prawa materialnego (art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c.).

W odpowiedzi na zarzuty apelacji przede wszystkim należy wskazać, że również sąd odwoławczy nie uznał za uzasadniony wniosek o przesłuchanie świadków: T. K., T. N., K. S. (1), K. S. (2) i A. S. na okoliczność wykonywania przez ubezpieczonego przed 1 stycznia 1999 r. oraz po dniu 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach, okresu jej wykonywania i zakresu wykonywanych czynności.

Mając na uwadze zeznanie samego ubezpieczonego, czyli osoby najbardziej zainteresowanej korzystnym dla siebie rozstrzygnięciem sprawy, słusznie Sąd Okręgowy pominął zawnioskowany przez apelującego dowód. Skoro sam S. N. zeznał, że jako traktorzysta podjął pracę w 1977 roku i prawie rok czasu pracował w (...) w N., a potem w O. także jako traktorzysta 11 lat, przy czym wskazał także, że jako traktorzysta jeździł w transporcie, woził nawóz, węgiel, ale praca ta była różna, na polu i na drogach; jeździł i po drogach i po polu; jako traktorzysta co roku robił opryski chemiczne i było tak, że dzień pracował w polu, był dzień że pracował na drodze, to zeznania te stanowiły wystarczający dowód do dokonania ustalenia, iż ubezpieczony w czasie zatrudnienia w charakterze traktorzysty nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązków kierowcy ciągnika w transporcie. Zatem jak prawidłowo uznał sąd pierwszej instancji okresów tego zatrudnienia nie można uznać za okresy pracy w szczególnych warunkach określonej w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. wykaz A dział VIII poz. 3. W omawianym kontekście nie można także pominąć pisemnego oświadczenia ubezpieczonego złożonego w organie rentowym z dnia 9 kwietnia 2019 r., w którym wskazał, że w okresach zatrudnienia:

- 1) od 14 lipca 1977 r. do 23 kwietnia 1978 r. wykonywał prace rolnicze prace polowe
- 2) od 12 maja 1980 r. do 5 maja 1991 r. wykonywał rolnicze prace polowe,

w obu przypadkach wykreślając zapis „w transporcie” (oświadczenie k. 10 plik III akt ZUS). Jak również złożonego przez ubezpieczonego zaświadczenie nr (...) o ukończeniu kursu obsługi kombajnu zbożowego (...) z dnia 5 maja 1984 r., zatem dokumentu, który również potwierdza uprawnienia do wykonywania prac polowych.

Zasadą jest, że nie ma potrzeby przeprowadzania dowodu na okoliczność, która jest podnoszona przez jedną stronę i nie jest kwestionowana przez stronę przeciwną. Dowód na potwierdzenie tych okoliczności należy ocenić jako zbędny w sprawie.

Odnośnie kwestii zatrudnienia ubezpieczonego w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy po dniu 31 grudnia 2008 r. należy zwrócić uwagę, że dokumenty przedłożone przez skarżącego wskazują, iż po dniu 31 grudnia 2008 r. ubezpieczony takiej pracy nie wykonywał. Jak sam zeznał apelujący po 1995 r. pracował jako palacz i cieśla ponad 20 lat. Natomiast nie budzi żadnej wątpliwości fakt, że prace te nie zostały ujęte w załączniku nr 1 czy 2 do ustawy, zatem ubezpieczony nie spełnił warunku wykonywania pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy po dniu 31 grudnia 2008 r.

Jednocześnie trzeba wyjaśnić, że pomimo zgłoszenia wniosku o przesłuchanie świadków w postępowaniu apelacyjnym, sąd odwoławczy rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym, bowiem strona wprost nie złożyła wniosku o przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej (art. 374 k.p.c.). Natomiast rozpatrując sprawę Sąd Apelacyjny uznał, że nie zachodzi potrzeba uzupełnienia materiału dowodowego i przesłuchanie zawnioskowanych świadków, bowiem sprawa została rozpoznana przez Sąd Okręgowy w sposób wszechstronny i Sąd ten wyjaśnił wszystkie okoliczności niezbędne do wydania orzeczenia w sprawie. W tych okolicznościach nie zachodziła potrzeba skierowania sprawy na rozprawę apelacyjną.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny uznał zarzuty apelacji naruszenia prawa procesowego za nieuzasadnione i dlatego na podstawie art. 385 k.p.c. apelację S. N. oddalił w całości.

Jolanta Hawryzko Urszula Iwanowska Romana Mrotek